

Vlaanderen
is erfgoed

Onderzoeksrapport

**Vermist in de Ypres Salient.
Toevalsvondst aan 'No Man's Cot'
langs de Moortelweg in Boezinge
(Ieper) (W.-Vl.).**

Eindrapport van een toevalsvondst.

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Vermist in de Ypres Salient. Toevalsvondst aan
'No Man's Cot' langs de Moortelweg in Boezinge (Ieper) (W.-VI.).
Eindrapport van een toevalsvondst.

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 150

AUTEURS

Marc Dewilde, Franky Wyffels (†), Sofie Vanhoutte,
Simon Verdegem, Kim Quintelier en Sara Watzeels

JAAR VAN UITGAVE

2020

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Sonja Vanblaere

OMSLAGILLUSTRATIE

Zicht op de vindplaats met op de achtergrond het No Man's Cot Cemetery. Uit respect voor de gesneuvelden zijn de menselijke resten op de coverfoto gepixeld.

Copyright Onroerend Erfgoed, foto: Marc Dewilde

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678
D/2020/3241/213

////////////////////////////////////

VERMIST IN DE YPRES SALIENT.
TOEVALSVONDST AAN
‘NO MAN’S COT’
LANGS DE MOORTELWEG IN
BOEZINGE (IEPER) (W.-VL.).

Eindrapport van een toevalsvondst.

////////////////////////////////////

MARC DEWILDE, FRANKY WYFFELS (†), SOFIE VANHOUTTE,
SIMON VERDEGEM, KIM QUINTELIER EN SARA WATZEELS

INHOUD

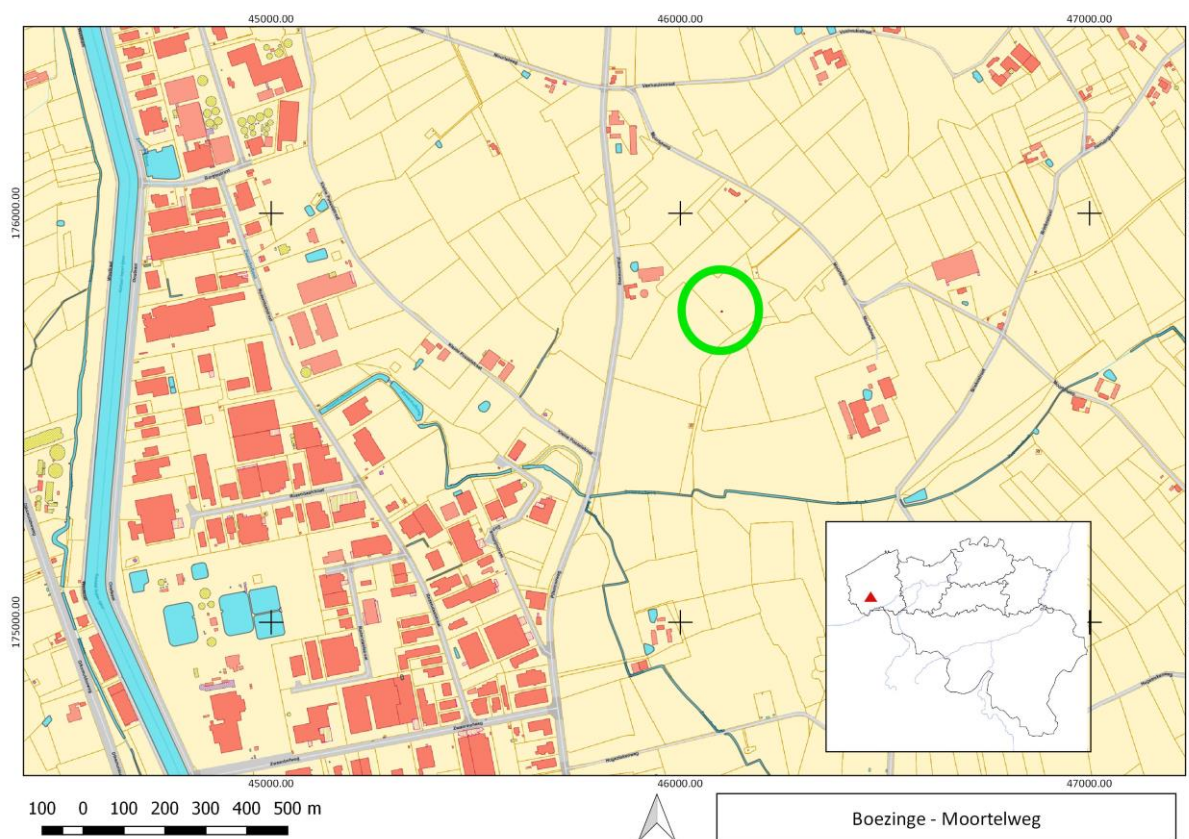
1	INLEIDING.....	5
2	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	8
3	DE ONDERZOEKSOPDRACHT.....	9
3.1	ALGEMENE BEPALINGEN.....	9
3.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE	9
3.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN	10
4	WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING.....	11
5	AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	13
6	RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT	14
6.1	LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT	14
6.2	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	16
7	BESCHRIJVING VAN DE SITE	18
7.1	BODEMKUNDIGE SITUATIE	18
7.2	SPOREN EN STRUCTUREN	18
7.3	VONDSTEN	22
7.4	INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	24
8	SYNTHESE/SAMENVATTING.....	26
9	BIBLIOGRAFIE	27
10	BIJLAGEN	28
10.1	INVENTARIS EN CATALOGUS VAN VONDSTEN.....	28
10.1.1	TERREINDEPRESSIE MET GESNEUVELDE (SPOOR 1)	28
10.1.2	LOOPGRAAF (SPOOR 2)	29
10.2	SKELETRAPPORT	39
10.2.1	TAFONOMIE.....	39
10.2.2	GESLACHT	39
10.2.3	STERFTELEEF TIJD	40
10.2.4	OSTEOMETRIE	40
10.2.5	PALEOPATHOLOGISCH ONDERZOEK	40
10.2.6	REFERENTIES.....	42
10.3	LIJST VAN FIGUREN	43
10.4	LIJST VAN OPMETINGSPLANNEN EN TEKENINGEN	44
10.5	LIJST VAN SPOREN.....	44
10.6	LIJST VAN FOTO'S	44
10.6.1	FOTO'S TERREINONDERZOEK	44
10.6.2	FOTO'S VONDSTEN SPOOR 1 (BIJVONDSTEN GESNEUVELDE).....	49
10.6.3	FOTO'S VONDSTEN SPOOR 2 (LOOPGRAAF)	50
10.7	CONSERVATIERAPPORT	52
10.8	RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES	52

1 INLEIDING

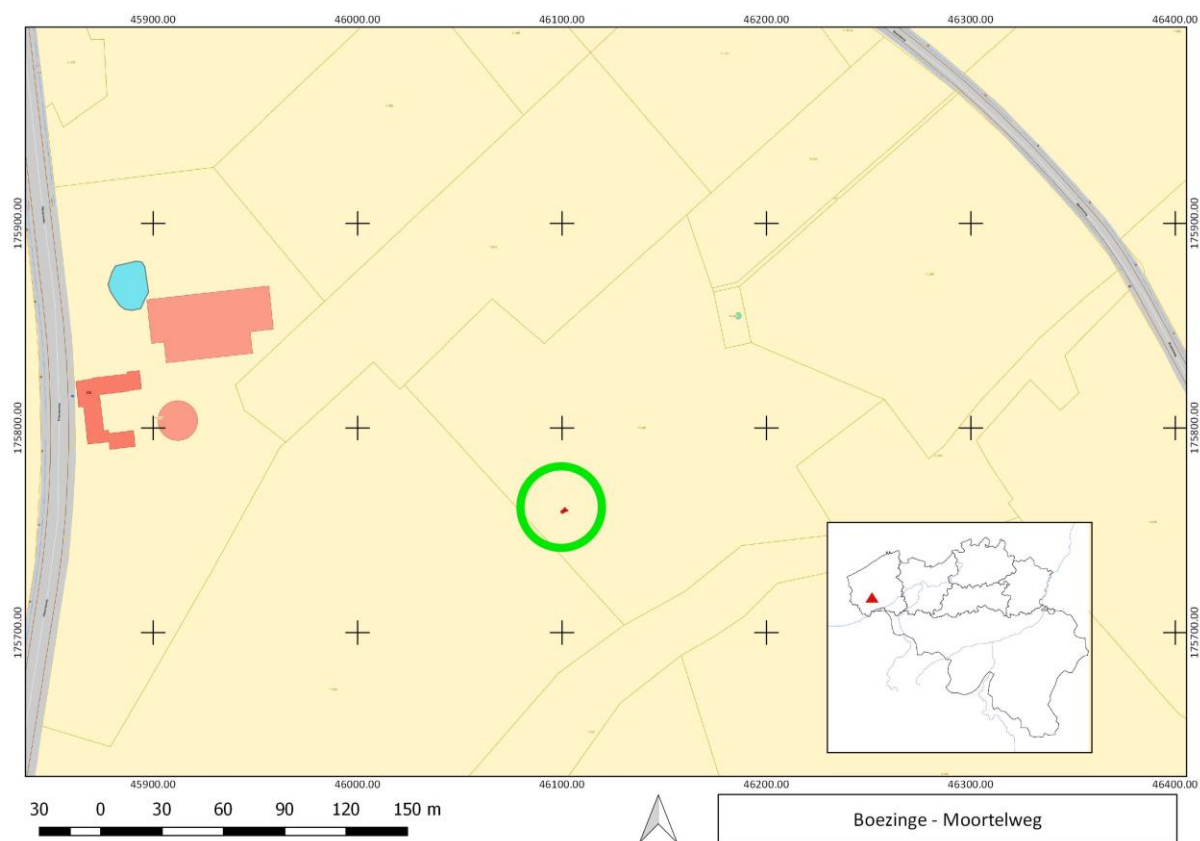
Een wandelaar meldde op 14 maart 2016 de vondst van menselijk bot aan de politie van het Arrondissement Ieper. Deze man was daarbij een heel eind 'afgedwaald' van *No Man's Cot Cemetery*, dat zich middenin een akker langs de Moortelweg bevindt (figuur 1 - 4). Inspecteur Luc Verweirder ging zich eerst vergewissen van de situatie en bracht vervolgens Jan Decorte, intergemeentelijk archeoloog voor CO7, op de hoogte. In een erosiegeul bleken inderdaad menselijke resten, meer bepaald onderbenen, vrijgespoeld te zijn. Op 16 maart 2016 activeerde Jan de toevalsvondstprocedure.

Op 18 maart 2016 voerde het Agentschap Onroerend Erfgoed op het terrein het nodige onderzoek uit. De aangetroffen beenderen bleken de onderbenen te zijn van een gesneuvelde die in een ondiepe kuil lag. De zone van de kuil werd in detail onderzocht, de stoffelijke resten werden geborgen en heel wat bijvondsten konden worden gerecupereerd. Ook werd een stukje van een latere loopgraaf aangesneden.

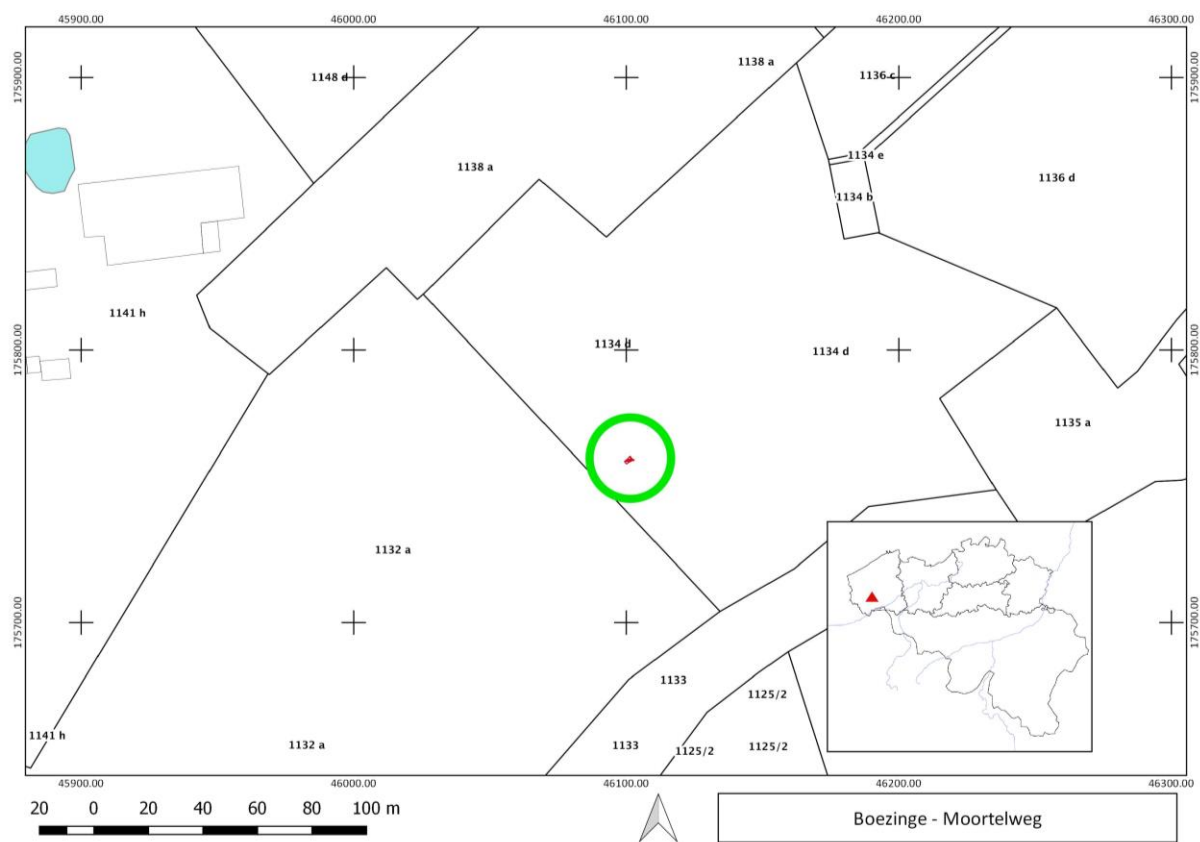
De uitgewerkte resultaten van dit archeologisch onderzoek, de verdere verwerking van de onderzoeksgegevens en vondsten, de interpretatie van de site binnen de ruimere historische context en de zoektocht naar de identificatie van de gesneuvelde vormen het onderwerp van dit eindrapport.

Figuur 1: De locatie van de toevalsvondst. De werkput geprojecteerd op GRB (©AGIV).

Figuur 2: De locatie van de toevalsvondst. De werkput geprojecteerd op GRB (©AGIV).

Figuur 3: De locatie van de toevalsvondst. De werkput geprojecteerd op het kadasterplan (©AGIV).

Boezinge - Moortelweg

Terreinwerk	Marc Dewilde (veldwerkleider OE) Franky Wyffels (veldtechnicus OE) Nico Beernaert (technisch assistent OE) Serge Wackenier (technisch assistent OE) Norbert Clarysse (vrijwilliger)
Opmetingen en aanmaak kaartmateriaal	Johan Van Laecke (landmeter-expert OE) Franky Wyffels
Tekenwerk en plannen	Franky Wyffels Sylvia Mazereel (tekenaar OE)
Fotografie terrein en vondsten	Marc Dewilde Franky Wyffels Johan Van Laecke
Studie vondsten	Franky Wyffels
Studie menselijke resten	Sara Watzeels (laborant OE) Kim Quintelier (fysisch antropoloog OE)
Rapportage	Sofie Vanhoutte (OE) Marc Dewilde Simon Verdegem (Ruben Willaert bvba)
Lay-out	Sylvia Mazereel

2020

3.1 ALGEMENE BEPALINGEN

Art. 5.1.4. Iedereen die, op een ander moment dan bij het uitvoeren van een archeologisch vooronderzoek, een archeologische opgraving of het gebruik van een metaaldetector, een roerend of onroerend goed vindt waarvan hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat het archeologische erfgoedwaarde heeft, is verplicht daarvan binnen drie dagen aangifte te doen bij het agentschap. De Vlaamse Regering kan de nadere regels daarvoor bepalen. In voorkomend geval brengt het agentschap de zakelijkrechthouder en de gebruiker van de betrokken percelen, als ze niet de vinder zijn, en de gemeenten waar de vondsten worden gedaan ervan op de hoogte dat er vondsten zijn gedaan die vermoedelijk archeologische erfgoedwaarde hebben en wat de rechtsgevolgen daarvan zijn. De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende daa na de aanaifte:

- 1° de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren;
2° de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen;
3° de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap.

Na het onderzoek, vermeld in het derde lid, 3°, kan het agentschap de termijn van tien dagen inkorten of verlengen. Het agentschap brengt de zakelijkrechthouder en de gebruiker daarvan per beveiligde zending op de hoogte. Na het verstrijken van de termijn zijn de zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder niet langer onderworpen aan het passiefebewoedsbeginsel voor archeologisch erfgoed voor wat betreft de gemelde vondst.

Artikel 5.1.4. (...) De bij decreet opgelegde bewaarmogelijkheden blijven gedurende tien dagen van kracht. Gedurende deze periode beschikt de Vlaamse overheid over de nodige tijd om de noodzakelijke vaststellingen te doen of te laten doen op het terrein. De Vlaamse overheid werkt zoveel mogelijk samen met de betrokken onroerendergoedgemeente(n). Op basis van de terreinevaluatie kan de Vlaamse overheid de termijn van tien dagen verlengen of inkorten. Eventuele financiële tegemoetkomingen als gevolg van een termijnverlenging kunnen in uitvoeringsbesluiten worden behandeld (zoals bepaald in artikel 10.3.3). Omdat deze financiële tegemoetkomingen volledig voor rekening van de Vlaamse overheid zijn, is de Vlaamse administratie volledig voor het proces van toevalsvondsten bevoegd.

Artikel 5.5.4. Met toepassing van artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en in afwijking van artikel 5.5.1 tot en met artikel 5.5.3 van dit besluit geldt voor archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem en archeologische opgravingen die volgen op een toevalsvondst en uitgevoerd worden door het agentschap, een onmiddellijke toelating.

Een toevalsvondst dient steeds op korte termijn behandeld te worden. Hierdoor beperkt de onderzoeksoopdracht zich tot het evalueren van het bodemarchief en het *ex situ* bewaren van mogelijk archeologisch materiaal dat dreigt vernietigd te worden. Binnen de context van een toevalsvondst kan een voorafgaandelijk bureauonderzoek niet plaatsvinden. Dit bureauonderzoek dat de landschappelijke, bodemkundige, historische en archeologische voorkennis van de vindplaats verzamelt, is noodzakelijkerwijze na het terreinonderzoek gebeurd; de resultaten zijn in dit eindverslag opgenomen (zie 6.).

3.2 DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Aangezien het hier een toevalsvondst betreft, was een voorafgaande vraagstelling niet aan de orde. Het doel van het onderzoek van een toevalsvondst beperkt zich tot inzicht verkrijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen en vondsten, hun datering en indien van toepassing hun relatie en fasering, alsook het *ex situ* bewaren van de vondsten die dreigen vernietigd te worden.

Voor dit eindrapport zijn de resultaten van het archeologisch onderzoek bestudeerd in het licht van de archeologische voorkennis van het gebied en de historische context om te komen tot een interpretatie van de site.

3.3 RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013:

'De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap'.

De toevallsvondst gebeurde op een akker. De akker was niet gediëpgrond maar het vele ploegen had wel voor de nodige verstoring gezorgd. De gesneuvelde bevond zich immers ondiep. Het bovenlichaam en de schedel van de soldaat bleken aangeploegd; de context was dus reeds deels verstoord vóór de aanvang van het onderzoek. Aan het oppervlak werden trouwens meerdere losse botfragmenten opgemerkt.

4 WERKWIJZE EN STRATEGIE VAN DE OPGRAVING

Het onderzoek op het terrein vond plaats op 18 maart 2016 (figuur 5 – 7). De uitvoering van dit onderzoek – de registratie en opgraving van de gemelde toevalsvondst – gebeurde volgens de bepalingen van het Onroerendergoeddecreet (2013) zoals beschreven in de toen gangbare Minimumnormen.

Het terreinonderzoek werd uitgevoerd onder leiding van Marc Dewilde (veldwerkleider) en door Franky Wyffels (veldtechnicus), twee technisch assistenten (allen Agentschap Onroerend Erfgoed) en een vrijwilliger. De digitale opmetingen en de bepaling van de exacte locatie van de vondst gebeurden door landmeter-expert Johan Van Laecke, eveneens Agentschap Onroerend Erfgoed. De foto's werden genomen door Franky Wyffels, Marc Dewilde en Johan Van Laecke. De berging van de menselijke resten vond plaats volgens de aanwijzingen van fysisch antropoloog Kim Quintelier (Agentschap Onroerend Erfgoed). In het kader van wetenschappelijke advisering waren er geen externen betrokken.

Gezien het hier een toevalsvondst betreft, was er geen sprake van een vooraf bepaalde strategie. Er werd één werkput aangelegd die in vlak werd opgegraven. Een zone van ca. 4 m² werd opgeschoond. Om een doorsnede te kunnen maken op de loopgraaf werd de werkput beperkt uitgebreid. De menselijke resten, voor zover nog *in situ* bewaard, werden manueel vrijgemaakt, opgekuist en verder onderzocht. De *in situ* sporen waren ingesneden in de natuurlijke vochtige tot natte zandleem en kwamen aan het licht onder de bouwlaag. Het vlak werd aangelegd op ca. 21,3 m TAW. Van een stratigrafische opbouw is hier geen sprake. Alle vondsten werden ingezameld.

De *in situ* menselijke resten en de aanwezige sporen werden gefotografeerd en manueel ingetekend op schaal 1/50, de coupe door de loopgraaf op schaal 1/20. De werksleuf en de structuren werden ook digitaal en gegeorefereerd opgemeten. Dit gebeurde met een Robotic Total Station (RTS) en GPS-RTK toestel in Lambert 72. De hoogtes werden geregistreerd in TAW (Tweede Algemene Waterpassing) met minimum GPS nauwkeurigheid.

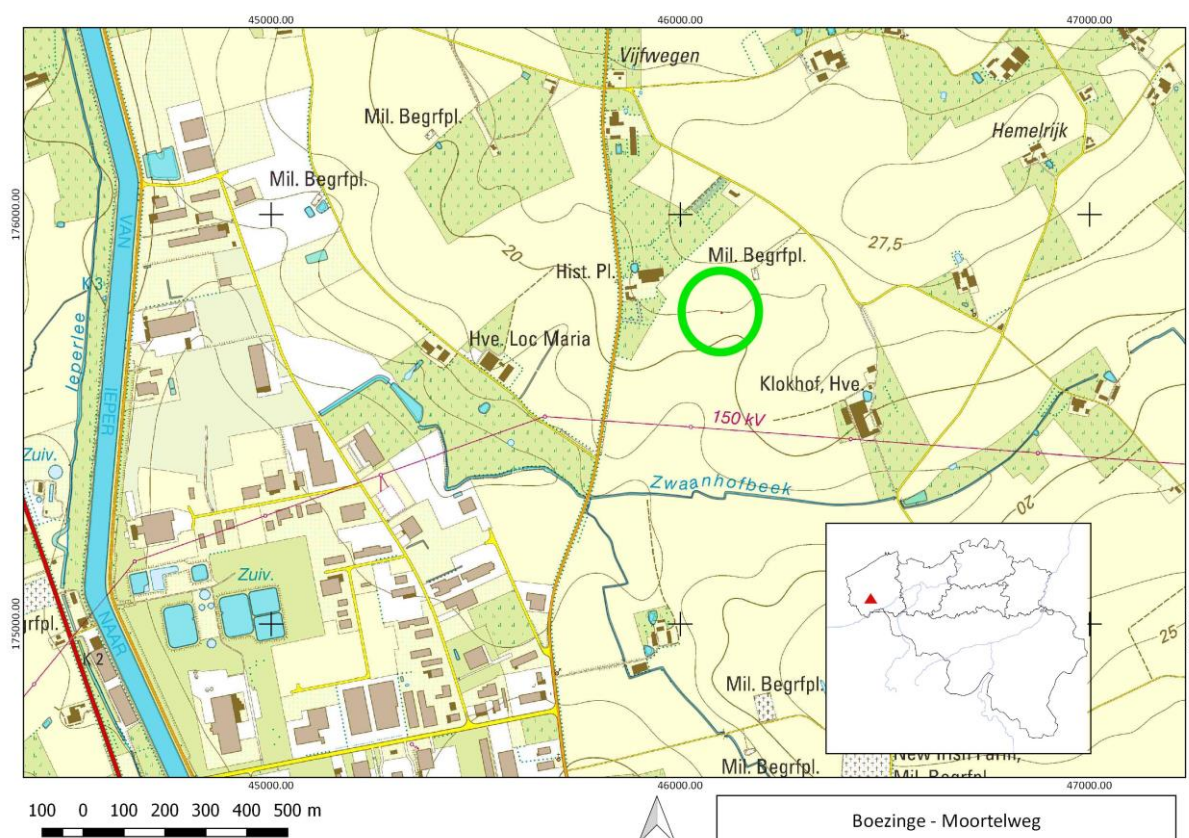
Figuur 6: Zicht op de vindplaats tijdens het vrijleggen van de sporen.

5 AANPAK VERDER ONDERZOEK, ONDERZOEKSVRAGEN EN POTENTIEEL VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Gelet op het beperkte aantal sporen en vondsten werd bij deze toevalsvondst een volledige verwerkingsstrategie gevolgd en werd alles in detail uitgewerkt. Alle gegevens zijn immers noodzakelijk om tot een zinvolle conclusie te kunnen komen van deze vindplaats.

De studie beperkt zich tot case-gebonden onderzoeksvragen met betrekking tot de aard van de vindplaats, de datering, de relatie en de fasering van sporen en vondsten. Eigen aan het onderzoek van een beperkte toevalsvondst is dat de uitwerking ervan veel vertelt over deze vindplaats maar weinig over de ruimere context.

De vondst van gesneuvelden blijft maatschappelijk enorm belangrijk. Elke vondst van een gesneuvelde levert bovendien ook een puzzelstuk in het grotere verhaal van de Eerste Wereldoorlog. De belangrijkste vragen hierbij zijn: In welke specifieke context van de Eerste Wereldoorlog moet deze gesneuvelde geplaatst worden? Kan een gedetailleerde studie van de vondsten leiden tot identificatie?

Figuur 8: De locatie van de toevalsvondst op de topografische kaart (©AGIV).

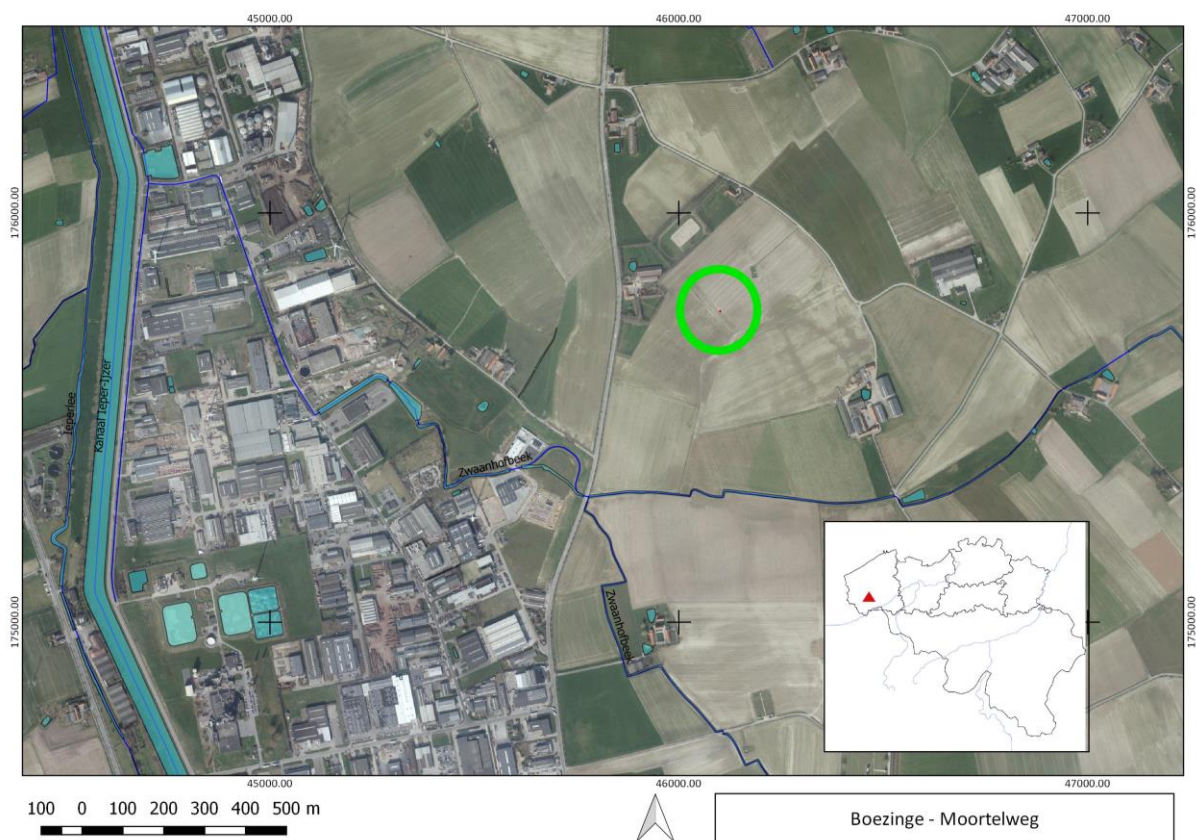
6 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMERE CONTEXT

6.1 LANDSCHAPPELIJKE EN BODEMKUNDIGE CONTEXT

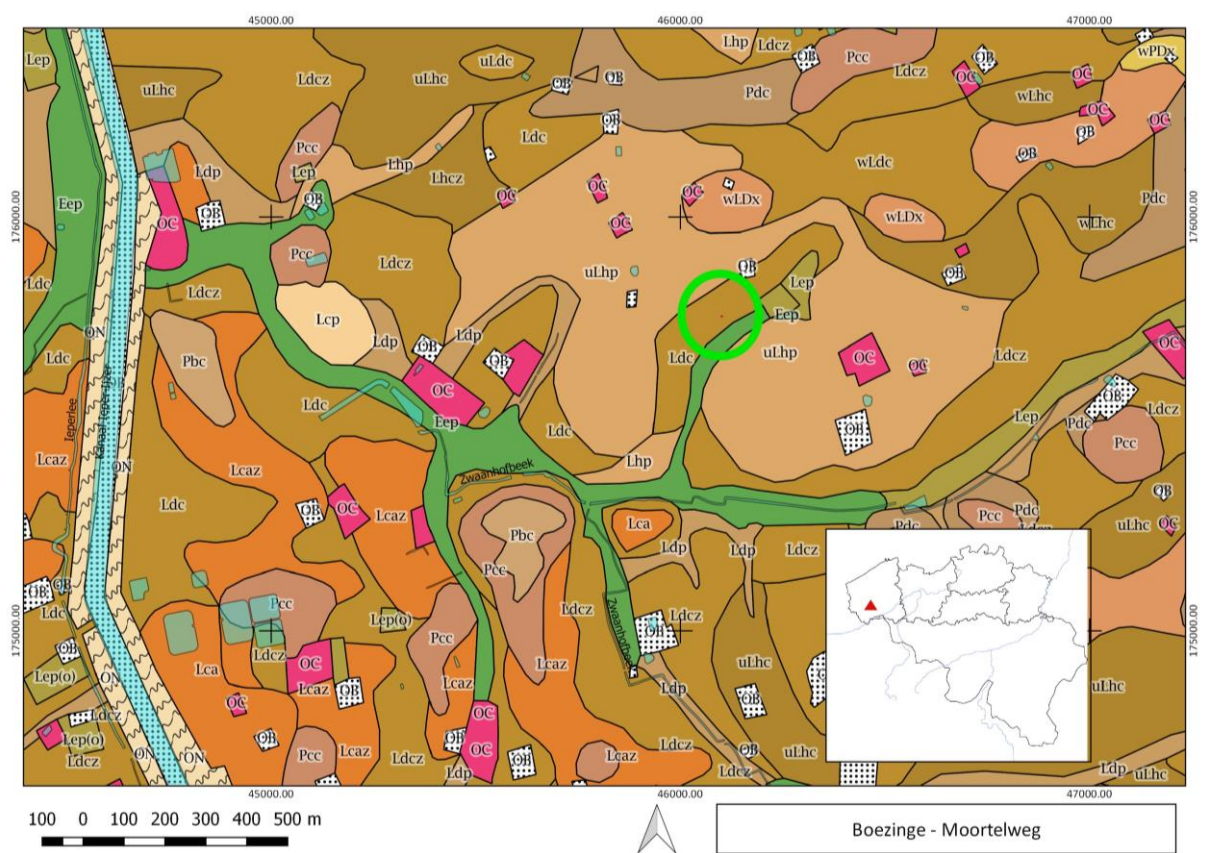
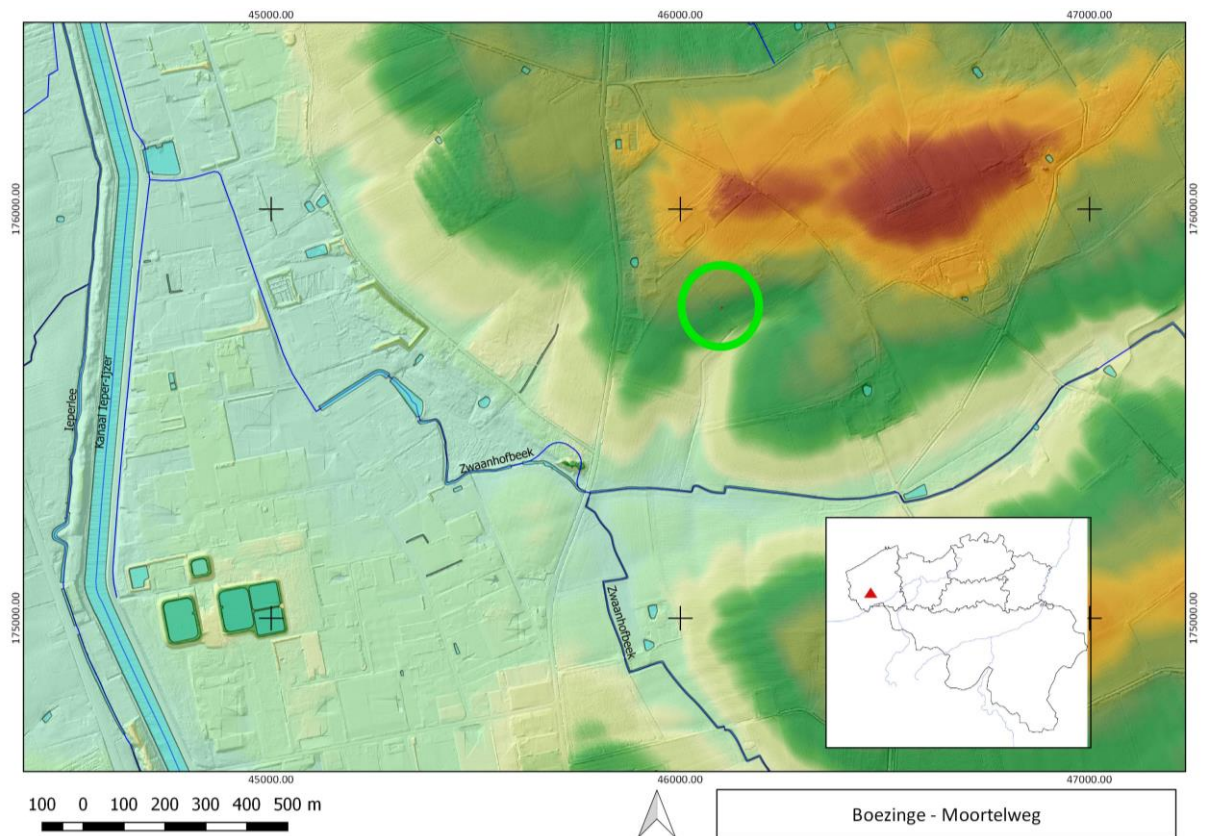
Gezien het hier een toevalsvondst betreft, bovendien zeer beperkt in oppervlakte, kan deze beschrijving algemeen worden gehouden.

De omgeving is licht heuvelachtig, waarbij een zuidelijker gelegen – verland – beekvalleitje (van een zijbeek van de Zwaanhofbeek) bepalend is. De resten kwamen vrij in een erosiegeul, in de naar het zuiden (richting Ieper) afhellende akker (figuur 8 - 10).

De vindplaats kan bodemkundig getypeerd worden als een langwerpige vlek vochtige zandleem midden een complex natte zandleem, op de rand van een sliert natte, zware klei (figuur 11).

Figuur 9: De locatie van de toevalsvondst op de meest recente luchtfoto (©AGIV).

6.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Gezien het hier een toevalsvondst betreft waarbij het historisch en archeologisch kader pas na het veldwerk kon worden onderzocht, beperkt dit onderzoek zich logischerwijze tot de historische en archeologische context relevant voor deze vindplaats.

No Man's Cot Cemetery is een kleine Commonwealth begraafplaats, die tot stand kwam vanaf het begin van de Derde Slag bij Ieper op 31 juli 1917 en in gebruik bleef tot maart 1918 (figuur 12 - 13). Het dankt zijn naam aan de nabijgelegen boerderij die tijdens een groot deel van de oorlog in niemandsland lag. Op de begraafplaats liggen in totaal 79 Britse gesneuvelden begraven waarvan er 45 tot de *51th (Highland) Division* behoorden. De beginfase van de Derde Slag bij Ieper staat bekend als de Slag bij Pilkem, verwijzend naar een vlakbij gelegen gehucht. Pilkem Ridge is een lichte heuvelrug, waarvan de verovering desalniettemin een zware tol eiste. 55 soldaten die hier begraven zijn, sneuvelden op die beruchte 31 juli 1917 ter hoogte van dit oorlogskerkhof.¹

Deze plek was evenwel al eerder in beeld gekomen. Bij de Tweede Slag bij Ieper (22 april – 25 mei 1915), waarbij voor de eerste maal oorlogsgas werd gebruikt, slaagden de Duitsers erin de geallieerden in de noordelijke sector van Ieper gevoelig terug te dringen en kwam Ieper zelfs even in zicht. Uiteindelijk stabiliseerde het front zich hier eind mei voorbij Vijfwegen en ter hoogte van Morteltje. Het zou zo blijven tot 31 juli 1917, toen de Derde Slag bij Ieper werd ingezet. Op een Britse loopgravenkaart is hier op 24 juni 1915 trouwens al een linie merkbaar. Een Duitse loopgravenkaart van 11 augustus 1917 toont nog steeds de oorspronkelijke Franse linie van juni 1915 die later door de Britten was overgenomen (figuur 14).

Reeds op het terrein was duidelijk dat het om een Franse gesneuvelde ging. Gevonden gesneuvelden die in de omgeving zijn aangetroffen tijdens eerder archeologisch onderzoek en die in dezelfde context te plaatsen zijn, worden besproken bij de interpretatie van de site (zie 7.4 en figuur 24).

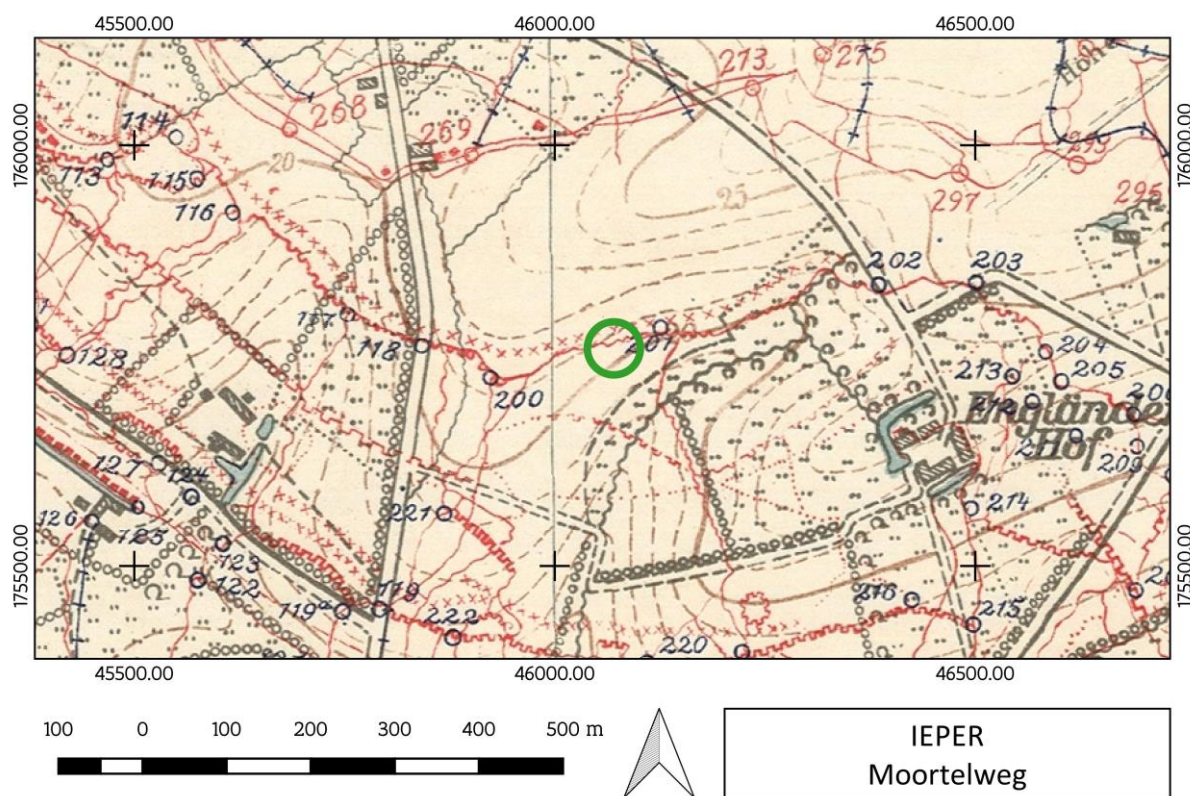

Figuur 12: Zicht naar het zuidwesten vanop *No Man's Cot Cemetery* met in de verte de vondstlocatie.

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017.

Figuur 13: No Man's Cot Cemetery: Enkele grafstenen voor mannen van de 51th (Highland) Division, die op 31 juli 1917 sneuvelden.

Figuur 14: Uittreksel van Duitse loopgravenkaart (11 augustus 1917), waarop de – oorspronkelijk Franse – linie van juni 1915 nog altijd aanwezig is. Deze sector werd iets later door de Britten overgenomen (kaart © Bayerisches Hauptstaatsarchiv München, Kriegsarchiv).

7 BESCHRIJVING VAN DE SITE

7.1 BODEMKUNDIGE SITUATIE

De vindplaats is gekenmerkt door een zandleembodem. Gezien de beperkte omvang van de toevalsvondst werden geen specifieke bodemkundige waarnemingen gedaan. Het maken van bodemkundige referentieprofielen was binnen de context van het terreinonderzoek niet van toepassing.

7.2 SPOREN EN STRUCTUREN

In een erosiegeul, veroorzaakt door zware regenval, kwamen in een naar het zuiden afhellende akker langs de Moortelweg enkele delen van een menselijk skelet vrij. Het bleek hier te gaan om een deel van de onderbenen van een gesneuvelde. Rondom de vondst werd een zone van 2,8 op 1,3 m afgebakend en systematisch verdiept. De ongeroerde grond bevond zich slechts een 20-tal cm onder het maaiveld op een diepte van ca. 21,31 m TAW (centrale punt skelet). Op dit niveau, net onder de ploeglaag, kwam een ondiepe kuil aan het licht van maximaal ca. 1,9 op 0,9 m waarin de gesneuvelde lag. Door de landbouwactiviteiten waren doorheen de tijd delen van het skelet aangeploegd geraakt.

De gesneuvelde was duidelijk in een ondiepe terreindepressie gevallen of gelegd. Van een grafkuil is geen sprake. Ook de houding van het skelet spreekt een begraafing tegen. De aangetroffen bijvondsten zijn Frans. Gezien de ontwikkelingen van de oorlog is het dan ook aannemelijk dat het hier om een slachtoffer van de Tweede Slag bij Ieper gaat.

Figuur 15: Zicht naar het oosten op de werkput zoals die initieel was aangelegd. Op de achtergrond doorsnijdt een loopgraaf de menselijke resten lichtjes.

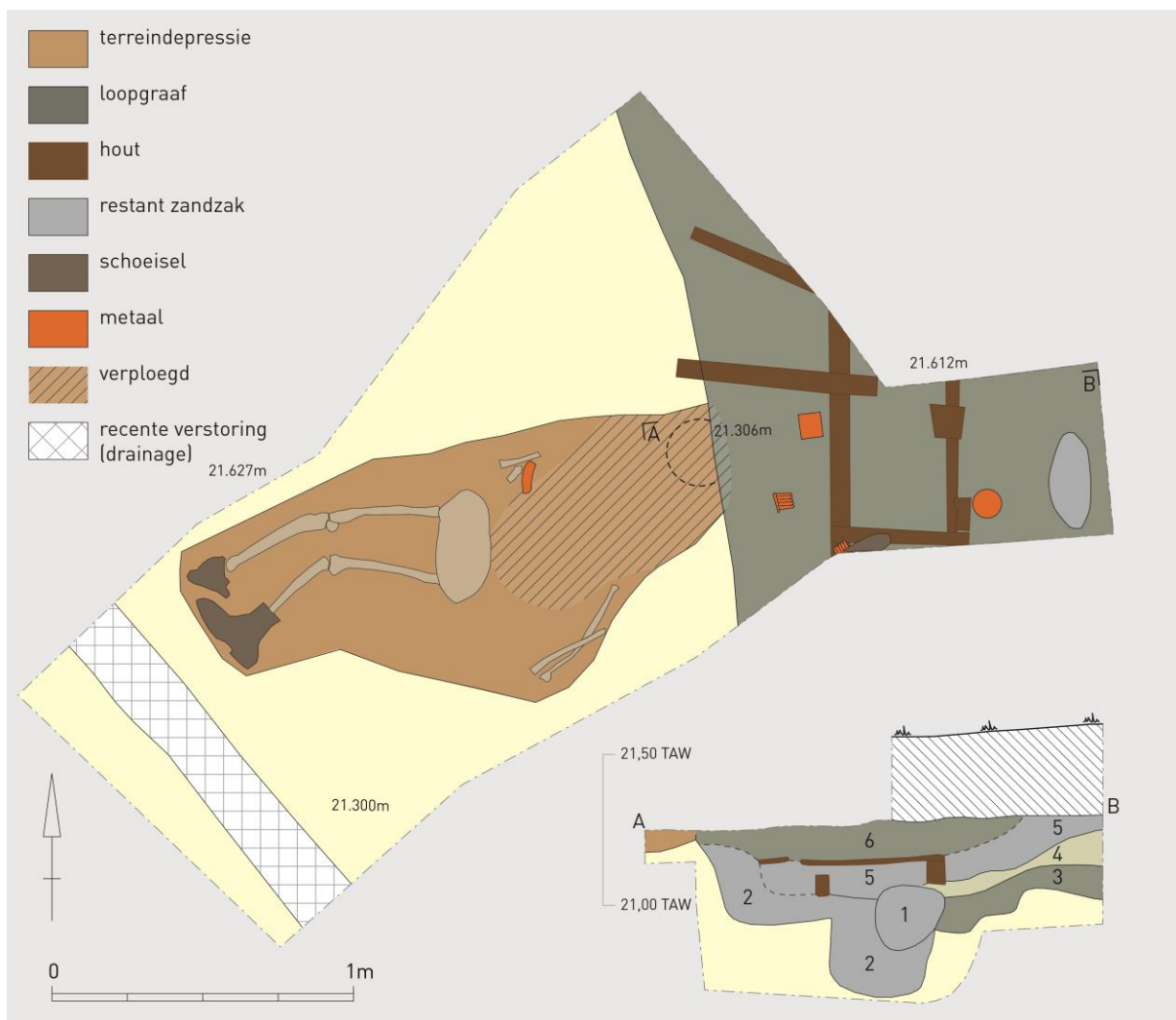

Figuur 16: 3D-fotografisch beeld van het opgravingsvlak. Gepositioneerd naar het noorden.

De schedel en het bovenlichaam waren volledig aangeploegd (figuur 15 - 17). Het onderlichaam was beter bewaard. De vondsten bij de menselijke resten waren schaars en behoorden tot de uitrusting: een oogring van een tentzeil en de schoenen. Of de gesneuvelde met een tentzeil was afgedekt of erin was gewikkeld, kon niet meer uitgemaakt worden. Bij de gesneuvelde lag ook nog een Franse kogel.

Een antropologische screening leert dat het skelet voor 50 tot 75 % bewaard is (zie bijlage 10.2). Het betreft een man van 20 à 30 jaar, die 1,71 m (+/- 3 cm) mat. Tijdens zijn leven had hij een ribfractuur opgelopen. Ook werd platycnemia² opgemerkt (opvallend smalle scheenbeenderen). Deze aandoening ontstaat door een tekort aan been waar de spieren vastgehecht horen te zijn. Dit kan te maken hebben met het dieet. Er werden geen *peri mortem-traumata* (letsels ontstaan bij of kort vóór de dood) opgemerkt.

² Dudley Buxton 1938, 36.

Figuur 17: Opgravingsplan van de werkput met doorsnede door de loopgraaf. 1, 2 en 5: gemengd grijze en natuurlijke zandleem; 3: donkerder lens; 4: zo goed als steriele zandleem; 6: gemengde laag, iets donkerder dan 2 en 5.

Behalve de kuil met gesneuvelden zijn ook sporen van een loopgraaf aangetroffen. Deze loopgraaf sneed de menselijke resten lichtjes aan, mogelijk zonder ze op te merken.

Een smalle uitbreiding van de sleuf naar het oosten op bracht meer duidelijkheid. Uit het profielsleufje (A-B) doorheen de loopgraaf blijkt dat er twee of drie fasen in de loopgraaf kunnen onderscheiden worden. De oudste loopgraaf was getrapt, met een *fire step*³ (figuur 17: coupe, 2 bovenaan). Op een hoger niveau lagen de resten van een *duckboard*. In combinatie met de daar aangetroffen roestkleurige zones zijn de twee west-oost gelegen planken mogelijk de restanten van platgevalen XPM wanden (kippengaas).

³ Verhoogd gedeelte van de loopgraaf aan de veldzijde om de vijand te observeren of onder vuur te nemen.

Figuur 20: Doorsnede doorheen de restant van de loopgraaf. Zicht naar het noorden.

7.3 VONDSTEN

Gezien het hier een toevalsvondst betreft en bovendien van beperkte omvang zijn alle vondsten in detail uitgewerkt. De volledige inventaris en catalogus is opgenomen onder 10.1.

Van de uitrusting van de gesneuvelde waren slechts een fragment van een linker en een volledige rechter standaard Franse soldatenschoen nog bewaard. De schoenen zijn van het in 1915 aangepaste model van 1912 (M1912/15)⁴ (cf. figuur 21). De terreindepressie bevatte verder nog een koperen oogring, vermoedelijk van een tentzeil, en een Franse kogel.

De vondsten uit de vulling van de loopgraaf zijn zeer divers en zijn vooral Brits. Enkel bij de munitie zijn Franse en Duitse stukken te onderscheiden. Koperen hang- en sluitwerk van de uitrusting (gespen, riemtongen, drukknopen, ...) en bevestigingen van kogeltas, rugzak, loopgravenschop of andere onderdelen horen bij het uniform (cf. figuur 22 - 23). Ook een zakmes, onderdelen van een gasmasker en oogringen voor een tentzeil horen bij het militaire aspect. Een drinkbus en een conservenblik, twee tandenborstels, een scheerborstel, veiligheidsspelden en een handvat van een mes horen thuis in de dagdagelijkse leefwereld. Stukken houtskool en resten van wat een vuurkorf zou kunnen geweest zijn, verwijzen dan weer naar winterse omstandigheden en pogingen om het toch nog leefbaar te houden. Scherven van een rumkruid sluiten hierop aan. Al dit materiaal komt uit de geallieerde sfeer.

De kogels zijn zowel van Britse (1914-15) als van Franse makelij (1907-1915). Een enkele huls is Duits. De munitie wijst in de richting van een Franse loopgraaf die later door de Britten is overgenomen.

Figuur 21: Voorbeeld van een paar Franse soldatenschoenen, model 1912 dat vanaf 1915 voorzien werd van een spijkerzool (uit: Fombaron s.d.).

⁴ Zie Fombaron s.d.

Figuur 22: Selectie van enkele vondsten uit de loopgraaf.

1. 2 inch riemtongen van de P08 *webbing equipment*; 2. 1 inch gespen van de P08 *webbing equipment*; 3. 1 inch gespen van de P14 *leather equipment* (lederen versie van de P08 *webbing equipment*); 4. 2 inch gespen van de P08 *webbing equipment*; 5. onderkanten van lichtkogels (ELEY LONDON); 6. oogglazen van gasmasker PH *Helmet*; 7. schroefdop van jerrycan; 8. standaard GS uniformknoop; 9. fragment van tandenborstel (been); 10. tandenborstel (been); 11. scheerborstel (tin).

Figuur 23: *Pattern 1908 webbing equipment* met waterfles en bajonet, maar zonder veldschep (*entrenching tool*) die naast de bajonet zat. ©Australian War Memorial, RELAWM07759.001 (overgenomen van online website: <https://www.awm.gov.au/articles/blog/pattern-1908-web-equipment>).

7.4 INTERPRETATIE VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De vindplaats en de vondsten wijzen in de richting van een Franse gesneuvelde van de Tweede Slag bij Ieper (22 april – 25 mei 1915). Hij is ofwel gesneuveld en in een ondiepe terreindepressie gevallen ofwel door zijn kameraden voorlopig begraven. Daarbij was hij mogelijk gewikkeld in of bedekt met een tentzeil. Bedoeling was dan hem later op te halen. Dit is er echter nooit van gekomen.

Vlak naast het veldgraf van deze gevallen soldaat kwam al snel een loopgraaf tot stand. De Fransen en Britten gingen hier reeds op 23 april, tijdens de Tweede Slag, in de tegenaanval. De loopgraaf kan echter ook van een stuk later dateren wat plausibeler lijkt. De gesneuvelde werd immers bij de aanleg naar alle waarschijnlijkheid niet opgemerkt en moet al bedolven zijn geweest.

Het is niet de eerste Franse soldaat die in deze omgeving en in de context van de Tweede Slag bij Ieper gevonden is. In de afgelopen jaren zijn in deze omgeving meerdere vondsten gedaan. Reeds in 1998 werden bij de infrastructuurwerken voor de uitbreiding van de Ieperse industriezone in de vulling van een obustrechter twee Franse gesneuvelden gevonden, bovenop twee Duitse slachtoffers. Een van de Fransen kon als François Metzinger geïdentificeerd worden. Op 5 oktober 1999 werd hij herbegraven in Saint-Charles-de-Potyze.⁵ Zowel bij de opgravingen ten oosten van Turco Farm in 2002 (vooronderzoek n.a.v. de mogelijke doortrekking van de A19)⁶ als die ten zuiden van Caesar's Nose in 2005 (vooronderzoek n.a.v. de mogelijk volgende uitbreiding van de Ieperse industriezone)⁷ stootte men op Franse gesneuvelden. Ze zijn de meest zuidelijke slachtoffers van de Tweede Slag bij Ieper die tot dusver zijn aangetroffen. Telkens waren vlakbij ook loopgraven aangelegd, die deel uitmaakten van de linies die tot stand kwamen na de Tweede Slag bij Ieper (figuur 24).

⁵ Dewilde, de Meyer & Saunders 2007, 44.

⁶ de Meyer & Pye 2006, 369.

⁷ De Gryse *et al.* 2013.

8 SYNTHESE/SAMENVATTING

Door onderzoek van een erosiegeul in een akker langs de Moortelweg in Boezinge zijn zowel menselijke resten als sporen van een loopgraaf tevoorschijn gekomen. Het gaat om een Franse soldaat, een slachtoffer van de Tweede Slag bij Ieper. Verdere identificatie is niet mogelijk. Daarvoor zijn de bewaarde vondsten te beperkt. De latere loopgraaf is onderdeel van de geallieerde linie die sinds april 1915 functioneerde.

Zowel het aan het licht komen in een erosiegeul als het gedeeltelijk verploegd zijn van de menselijke resten wijzen erop dat de sporen van de oorlog zich soms zeer dicht tegen het oppervlak kunnen bevinden en dus zeer kwetsbaar zijn. Anderzijds moet er ook op gewezen worden dat dit de zoveelste plek is die niet gediepgond⁸ is na de oorlog, waardoor het bodemarchief 'goed' bewaard is gebleven.

De analoge en digitale registratie en documentatie worden bewaard in het archief van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Zoals het protocol bij WO I gesneuvelden voorschrijft, werden de menselijke resten en vondsten na het onderzoek door het Agentschap overgedragen aan de politie van het Arrondissement Ieper die het archeologisch ensemble in zijn geheel verder heeft overgedragen aan de dienst Oorlogsgraven van het Belgisch leger. Het Belgisch leger droeg ze op haar beurt verder over aan de bevoegde oorlogsdienst, in dit geval het Franse *Sépultures de Guerre*. De vondsten uit de loopgraaf worden in het depot van het Agentschap Onroerend Erfgoed bewaard.

Deze vindplaats is in de Centrale Archeologische Inventaris opgenomen als CAI-locatie 979410.

Figuur 25 en 26: Erosiegeultjes elders op de akker die plaatselijk het bodemarchief aansnijden.

⁸ Grondige, diepe omwerking om de grond te saneren. De kwaliteit van de bodem wordt zo voor landbouwdoeleinden verbeterd door hardere lagen bijvoorbeeld op te breken en mest dieper aan te brengen.

9 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *No Man's Cot Cemetery* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/201097> (geraadpleegd op 7 februari 2018).

BARTON P. 2005: *De slaqvelde van Wereldoorlog I. Van de Eerste Slag om Ieper tot Passendale*, Tielt.

DE MEYER M. & PYPE P. 2006: Scars of the Great War (Western Flanders, Belgium) In: SCOTT D., BABITS L. & HAECKER C. (ed.), *Fields of Conflict. Battlefield Archaeology from the Roman Empire to the Korean War*, Westport, 359-382.

DE GRUYSE J., DE MEYER M., DEMEYERE F., DEWILDE M., PYPE P. & WYFFELS F. 2013: *leper, Pilkemseweg (perceel 899a, 900)*, ongepubliceerd rapport.

DEWILDE M., DE MEYER M. & SAUNDERS N.J. 2007: Archeologie van de "Groote Oorlog". De Vlaamse situatie, *Monumenten, Landschappen & Archeologie* 26/1, 37-54.

DUDLEY BUXTON L.H. 1938: Platymeria and platycnemia, *Journal of Anatomy* 73, 31-36.

FOMBARON S.d.: *Les Français à Verdun: L'évolution de l'uniforme français durant la première guerre mondiale. Les paires de brodequins de marche renforcés* [online], <http://www.lesfrancaisaverdun-1916.fr/> (geraadpleegd op 7 februari 2018).

10 BIJLAGEN

10.1 INVENTARIS EN CATALOGUS VAN VONDSTEN

Geklasseerd volgens

Onderdelen uniform / Overige militaire uitrusting en onderdelen / Persoonlijk gerief / Munitie⁹

10.1.1 Terreindepressie met gesneuvelde (spoor 1)

Vondstnr.	Inhoud	Aantal	Artefacttype	Nationaliteit	Soort	Opmerking
1	ODL	1	Schoeisel	F	Rechter schoenzool, met spijkerzool	<i>totale lengte 30,7 cm; breedte zool op breedste punt 8,5 cm; breedte aan tip 6 cm; lengte hak 8 cm; breedte hiel 7,3 cm</i>
2	ODL	1	Schoeisel	F	Linker soldatenschoen, hielstuk, met spijkerzool	<i>Cf. 1</i>
3	MXX	1	Oogring		Koperen oogring van tentzeil	<i>buitendiameter 1,4 cm; binnendiameter 0,6 cm</i>
4	MUN	1			Kogelpunt .303	<i>niet afgevuurd</i>

Vondstnr. 1: Schoenzool van Franse rechter soldatenschoen.

Vondstnr. 2: Hielstuk van Franse linker soldatenschoen.

⁹ Gebruikte afkortingen: GLS: glas; KER: keramiek; MIX: meerdere materialen samen; MUN: munitie; MXX: metaal; ODB: onverbrand dierlijk bot; ODL: onverbrand dierlijk leer; OTE: organisch textiel; RUB: rubber.

Vondstnr. 3: Koperen oogring, wellicht van een tentzeil.

10.1.2 Loopgraaf (spoor 2)

Vondstnr.	Inhoud	Aantal	Artefacttype	Nationaliteit	Soort	Opmerking
5	MXX	1	Militaire uitrusting - Knoop	UK	Standaard General Service uniformknoop	<i>diameter 2,3 cm</i>
6	OTE	1	Militaire uitrusting - Kledij		Fragment van uniform of kous	
7	MXX	2	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen P08 gordelgeleiders	<i>lengte elk 8,5 cm</i>
8	MXX	1	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen P08 riemtong van kogeltas	<i>breedte 1,4 cm</i>
9	MXX	2	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen 1 inch P08 riemtongen	<i>breedte 2,6 cm</i>
10	MXX	3	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen spanringen van kogeltas Mk II	<i>breedte elk 2,5 cm</i>
11	MXX	7	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen drukknopen P08 kogeltas	
12	MXX	1	Militaire uitrusting – uniform	UK	Fragment van drukknop van P08 kogeltas	
13	MXX	3	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen 2 inch P08 riemtongen	<i>breedte 5,1 cm</i>
14	MXX	2	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen 1 inch P08 gespen	<i>breedte elk 3,4 cm</i>
15	MXX	6	Militaire uitrusting – uniform	UK	Koperen 2 inch P08 gespen	<i>breedte elk 5,9 cm</i>
16	MXX	2	Militaire uitrusting – uniform	UK	Vierkante koperen 1 inch P14 gespen, met restant leer	<i>breedte elk 3,9 cm</i>
17	ODL	1	Militaire uitrusting – Bajonet	F	Bajonetschede van een Franse <i>épée bajonette</i> / <i>socket bayonet</i> , fragment	<i>diameter 2,0 cm</i>
18	MXX	1	Militaire uitrusting – Bajonet		Bajonet, mogelijk M1886, restant	
19	MXX	1	Militaire uitrusting – Bajonet	UK	Metalen tip van P07 bajonet, fragment	
20	MXX	1	Militaire uitrusting – loopgraafschop	UK	Metalen kop van steel van loopgraafschopje	
21	MIX	3	Militaire uitrusting – gasmasker	UK	Ooggelazen van gasmasker (PH <i>Helmet</i>)	
22	RUB/MIX	2	Militaire uitrusting – gasmasker	UK	Aansluiting blaasbalg gasmasker: fragmenten	
23	MXX	1	Militaire/persoonlijke uitrusting – mes		Handvat metalen mes: fragment	
24	MXX	5	Militaire uitrusting - oogring		Koperen oogringen, vermoedelijk van tentzeil, met nog mimieme restanten textiel	<i>diameter elk 1,7 cm</i>

Vondstnr. 7: Twee koperen P08 gordelgeleiders.

Vondstnr. 8: Koperen P08 riemtong van kogeltas Mk I.

Vondstnr. 9: Twee koperen 1 inch P08 riemtongen.

Vondstnr. 10: Drie koperen spanringen van kogeltas Mk II.

Vondstnr. 11: Zeven koperen drukknopen P08 kogeltas.

Vondstnr. 13: Drie koperen 2 inch P08 riemtongen.

Two views of a square metal buckle. The left view shows the front of the buckle, which is square with rounded corners and a central vertical slot. The metal is heavily corroded, appearing brown and rusted. The right view shows the back of the buckle, revealing a dark, possibly leather or wood, attachment point on the right side. The metal is also heavily corroded and discolored. A scale bar is visible at the bottom of the image.

////////////////////////////////////

Vondstnr. 21: Drie oogglazen van gasmasker (*PH Helmet*).

Vondstnr. 22: Fragmenten gasmasker: aansluiting blaasbalg.

Vondstnr. 24: Vijf koperen oogringen, vermoedelijk van een tentzeil.

The image displays two views of a long, slender, yellowish-brown object, possibly a bone or wood artifact. The top view shows a grid of small, dark, circular perforations along the right end. The bottom view shows a series of parallel, horizontal lines or grooves along the right end. A ruler with black and white markings is visible below the object in both views.

2020

Vondstnr. 31: Fragment tandenborstel in been, met ingesnoerde hals.

Vondstnr. 32: Tinnen scheerborstel(houder).

Vondstnr. 33: Standaard zakmes. Volledig gecorrodeerd.

Vondstnr. 63: Vier losse hulzen, afgevuurd/niet afgevuurd, kaliber 1 inch, ELEY LONDON, Brits.

leper, Moortelweg, 2016 – skeletrapport

10.2.1 Tafonomie

De kwaliteit van het botmateriaal was goed: er is weinig tot geen boterosie waargenomen. Een groene verkleuring veroorzaakt door de overdracht van metaalpatina werd teruggevonden op het proximale schachtgedeelte aan de achterzijde van het rechter opperarmbeen (figuur 27).

Figuur 27: Groene verkleuring door metaaloverdracht op de achterzijde van het rechter opperarmbeen.

Zowel de morfologische kenmerken van de schedel, de onderkaak als het bekken (Ferembach *et al.* 1980; Phenice 1969) als de metingen van het bekken (Murail *et al.* 2005) wijzen op een mannelijk individu. Metingen van het proximale en distale uiteinde van het dijbeen ondersteunen deze determinering.

10.2.3 Sterfteleeftijd

Op basis van de volgroeïing van de sleutelbeenderen kon de leeftijd bij overlijden als ouder dan 21-24 jaar bepaald worden (Scheuer & Black 2000). De degeneratie van het auriculaire oppervlak van het darmbeen (Lovejoy *et al.* 1985; Schmitt 2005) gaf een sterfteleeftijdsbepaling van 20-29 jaar aan. De bevindingen samen in overweging genomen geven een sterfteleeftijd tussen 21 en 29 jaar.

10.2.4 Osteometrie

Op basis van de maximumlengte van het rechter dijbeen werd de gestalte van deze persoon berekend op 171 ± 3 cm (Trotter 1970). Verder had het individu opvallend smalle scheenbeenderen (platycnemisch). De schedel van dit individu was incompleet bewaard, zodat de craniale index niet berekend kon worden. Delen van het gezicht ontbraken waardoor geen verdere uiterlijke kenmerken konden worden vastgesteld.

10.2.5 Paleopathologisch onderzoek

Bijna alle aanwezige breuken werden als *post mortem* schade beoordeeld, meestal op basis van de kartelige botranden en hun lichtere kleur vergeleken met de rest van het bot. Op een ribfragment zijn sporen van een oude fractuur vastgesteld (restanten van een *callus*, *i.e.* nieuwe botvorming op de plaats van de fractuur) (figuur 28). Er werden geen *peri mortem* of fatale letsels vastgesteld. De doodsoorzaak van dit individu kon niet achterhaald worden. Op het sternale uiteinde van het linker sleutelbeen werd verder nog een onschuldig corticaal defect (osteolytisch letsel) aangetroffen (figuur 29).

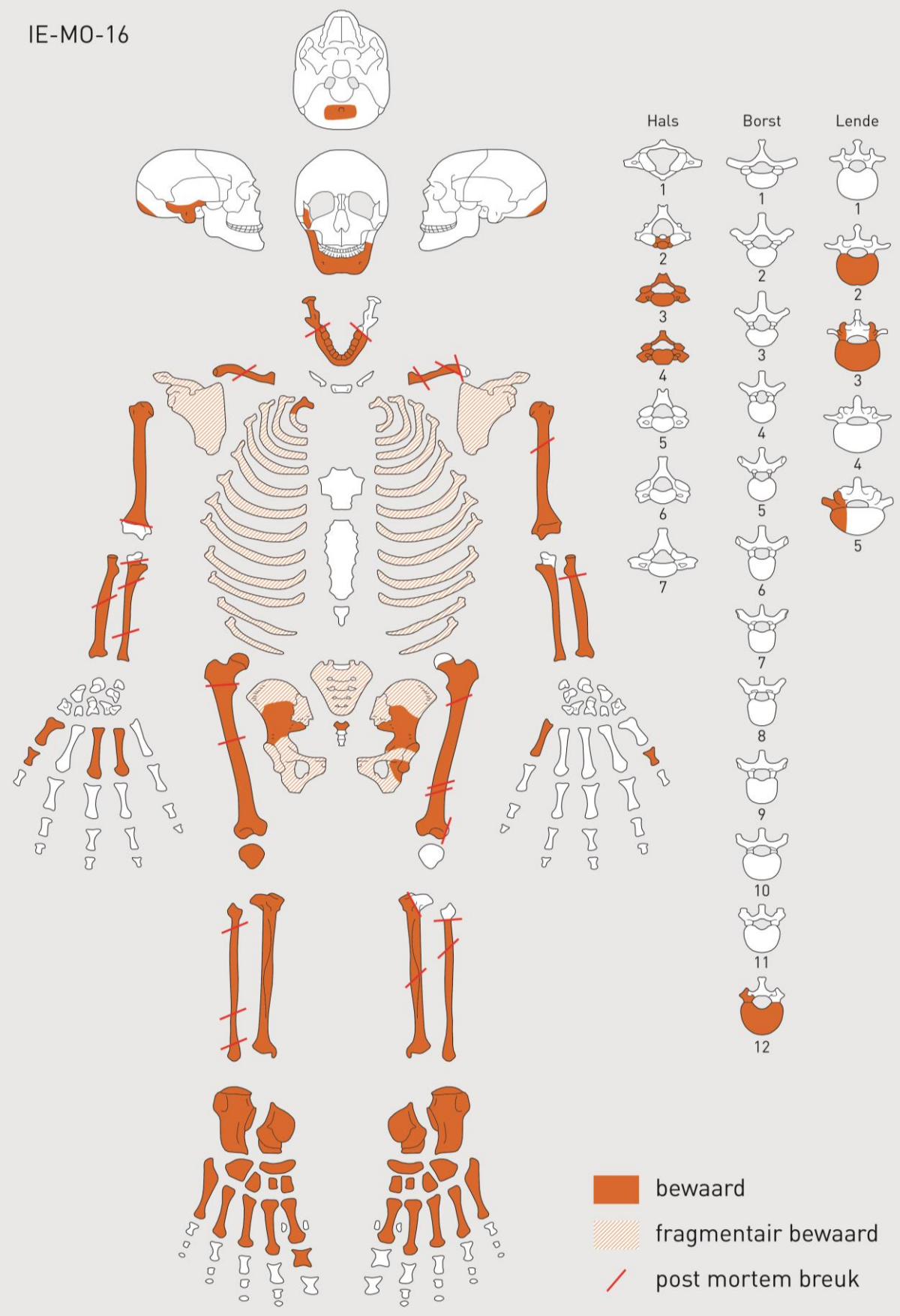

Figuur 28: Ribfragment met sporen van een oude fractuur met nieuwe botvorming.

Figuur 29: Onschuldig corticaal defect op het sternale uiteinde van het linker sleutelbeen.

IE-MO-16

Figuur 30: Skeletfiche met de osteologische inventaris.

////////////////////////////////////

10.2.6 Referenties

FEREMBACH D., SCHWIDETZKY I. & STLOUKAL M. 1980: Recommendations for Age and Sex Diagnosis of Skeletons, *Journal of Human Evolution* 9, 517-549.

LOVEJOY C.O., MEINDL R.S., PRYZBECK T.R. & MENSFORTH R.P. 1985: Chronological metamorphosis of the auricular surface of the ilium: a new method for the determination of adult skeletal age at death, *American Journal of Physical Anthropology* 68, 15–28.

SCHEUER L. & BLACK S. 2000: *Developmental juvenile osteology*, London.

SCHMITT A. 2005: Une nouvelle méthode pour estimer l'âge au décès des adultes à partir de la surface sacro-pelvienne iliaque, *Bulletins et Memoires de la Société d'Anthropologie de Paris* 17 (1-2), 89-101.

TROTTER M. 1970: Estimation of stature from intact long limb bones. In: STEWART T.D. (ed.), *Personal Identification in Mass Disasters*, Washington D.C., 71-84.

10.4 LIJST VAN OPMETINGSPLANNEN EN TEKENINGEN

- Digitaal opmetingsplan .dwg
- Analoog opmetingsplan met details (schaal 1/50) en coupetekening (1/20) op 1 A4 millimeterpapier

Geen tekeningen

10.5 LIJST VAN SPOREN

Spoor 1: depressie met gesneuvelde

Spoor 2: loopgraaf

10.6 LIJST VAN FOTO'S

10.6.1 Foto's terreinonderzoek

R0010397_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010398_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010399_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010400_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010401_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010402_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010403_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010404_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010405_IE-MO-16	Actiefoto. Aanmaak werkput rond vrijgekomen menselijke resten.
R0010406_IE-MO-16	Aanleg eerste vlak.
R0010407_IE-MO-16	Aanleg eerste vlak.
R0010408_IE-MO-16	Detail eerste vlak.
R0010409_IE-MO-16	Aanleg eerste vlak. Zicht naar het westen.
R0010410_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het westen.
R0010411_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het oosten.
R0010412_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak en omgeving, zicht naar het oosten.
R0010413_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het oosten/noordoosten.
R0010414_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het oosten/noordoosten.
R0010415_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak en omgeving, zicht naar het oosten.
R0010416_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak en omgeving, zicht naar het oosten.
R0010417_IE-MO-16	Actiefoto. Verder vrijleggen menselijke resten.
R0010418_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het oosten/noordoosten.
R0010419_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het oosten/noordoosten.
R0010420_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het noordwesten.
R0010421_IE-MO-16	Eerste opgravingsvlak, zicht naar het westen/zuidwesten.

R0010397_IE-MO-16.JPG

R0010398_IE-MO-16.JPG

R0010399_IE-MO-16.JPG

R0010400_IE-MO-16.JPG

R0010401_IE-MO-16.JPG

R0010402_IE-MO-16.JPG

R0010403_IE-MO-16.JPG

R0010404_IE-MO-16.JPG

R0010405_IE-MO-16.JPG

R0010406_IE-MO-16.JPG

R0010407_IE-MO-16.JPG

R0010408_IE-MO-16.JPG

R0010409_IE-MO-16.JPG

R0010410_IE-MO-16.JPG

R0010411_IE-MO-16.JPG

R0010412_IE-MO-16.JPG

R0010413_IE-MO-16.JPG

R0010414_IE-MO-16.JPG

R0010415_IE-MO-16.JPG

R0010416_IE-MO-16.JPG

////////////////////////////////////

R0010417_IE-MO-16.JPG

R0010418_IE-MO-16.JPG

R0010419_IE-MO-16.JPG

R0010420_IE-MO-16.JPG

R0010421_IE-MO-16.JPG

R0010422_IE-MO-16.JPG

R0010423_IE-MO-16.JPG

R0010424_IE-MO-16.JPG

R0010425_IE-MO-16.JPG

R0010426_IE-MO-16.JPG

R0010427_IE-MO-16.JPG

R0010428_IE-MO-16.JPG

R0010429_IE-MO-16.JPG

R0010430_IE-MO-16.JPG

R0010431_IE-MO-16.JPG

R0010432_IE-MO-16.JPG

R0010433_IE-MO-16.JPG

R0010434_IE-MO-16.JPG

R0011547_IE-MO-16.JPG

R0011548_IE-MO-16.JPG

////////////////////////////////////

10.6.2 Foto's vonden spoor 1 (bijvonden gesneuvelde)

_DSC3318(2)_IE-MO-16	Vondstnr. 2 bovenzijde
_DSC3319(2)_IE-MO-16	Vondstnr. 2 onderzijde
_DSC3320(2)_IE-MO-16	Vondstnr. 1 bovenzijde
_DSC3321(2)_IE-MO-16	Vondstnr. 1 onderzijde
_DSC3322(2)_IE-MO-16	Vondstnr. 3

_DSC3318(2)_IE-MO-16.JPG

_DSC3319(2)_IE-MO-16.JPG

_DSC3320(2)_IE-MO-16.JPG

_DSC3321(2)_IE-MO-16.JPG

_DSC3322(2)_IE-MO-16.JPG

10.6.3 Foto's vonden spoor 2 (loopgraaf)

_DSC5149_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 7
_DSC5150_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 8
_DSC5151_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 9
_DSC5152_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 13
_DSC5153_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 14
_DSC5154_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 10
_DSC5155_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 15
_DSC5156_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 16
_DSC5157_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 28
_DSC5158_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 31
_DSC5159_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 31
_DSC5160_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 30
_DSC5161_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 30
_DSC5162_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 11
_DSC5163_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 24
_DSC5164_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 32
_DSC5165_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 32
_DSC5166_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 33
_DSC5167_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 5
_DSC5168_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 5
_DSC5169_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 22
_DSC5170_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 29
_DSC5171_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 62
_DSC5172_IE_MO_16_SP2	Vondstnr. 21

DSC5149 IE MO 16 SP2.JPG

DSC5150 IE MO 16 SP2.JPG

DSC5151 IE MO 16 SP2.JPG

DSC5152 IE MO 16 SP2.JPG

10.7 CONSERVATIERAPPORT

Niet van toepassing

10.8 RESULTATEN VAN AARDKUNDIGE EN NATUURWETENSCHAPPELIJKE ANALYSES

Niet van toepassing